

Oponentský posudok doktorskej dizertačnej práce

Študent: Mgr. Vlasta Kursová

Názov práce: Integrace osobnosti a podpora rozvoje zdraví u mentálně postižených jedinců pomocí pohybových aktivit

Školiteľ: doc.PaedDr. Milada Krejčí, CSc.

Oponent: doc.PaedDr. Pavol Bartík, PhD.

Aktuálnosť zvolenej problematiky:

Predloženú dizertačnú prácu považujem za vysoko aktuálnu. Doktorandka si zvolila veľmi náročnú, ale zároveň aj veľmi aktuálnu a prospešnú tému. Vysoko oceňujem snahu autorky prostredníctvom predloženej práce aktívne prispieť k rozvoju zdravia a zdravého životného štýlu osôb s mentálnym postihnutím. Vedeckých prác s podobným zameraním v Českej republike a taktiež vo svete nie je veľa, skôr naopak. Aj preto považujem za veľmi vhodné, že sa doktorandka podujala na riešenie uvedenej závažnej problematiky.

Dizertačná práca úzko súvisí s pracovným zameraním a špecializáciou doktorandky a jej výskumné snaženie a predložená doktorská dizertačná práca znamená prínos nielen pre jej osobný rast, ale aj pre novovzniknuté Oddelenie výchovy a zdravia na Pedagogickej fakulte Juhočeskej univerzity v Českých Budějoviach.

Stanovené ciele doktorskej dizertačnej práce:

Cieľom dizertačnej práce bolo ucelené spracovanie a overenie intervenčného programu pre základné školy špeciálne, sociálne ústavy a klinické pracoviská, ktoré pôsobia na rozvoj osôb s mentálnym postihnutím. Doktorandka sa zamerala na vytvorenie pohybového programu a jeho overenie realizáciou pedagogického experimentu v konkrétnej pedagogickej praxi. Sledovala jeho vplyv na oblasť motorických a sociálnych kompetencií osôb s mentálnym postihnutím.

Vytýčené ciele práce hodnotím ako správne, úzko korelujúce s témou dizertačnej práce. Taktiež hypotézy práce boli jasne a správne formulované. Menšiu pripomienku mám k úlohám práce. Podľa môjho názoru je ich príliš veľa a niektoré z nich mohli byť navzájom

spojené. S realizáciou úloh výskumu úzko súvisí zvolená metodika. Výber použitých metód hodnotím pozitívne. Predovšetkým vysoko kladne hodnotím metódu pedagogického experimentu a vypracovaný intervenčný pohybový program (experimentálny činiteľ). Vlastná realizácia pedagogického experimentu bola veľmi náročná najmä z hľadiska organizačného, ale aj časového. Jednoznačne musím konštatovať, že doktorandka vykonala veľký kus poctivej práce. Taktiež pozitívne hodnotím použité metódy na zisťovanie motorických a sociálnych kompetencií a metódy štatistického spracovania získaného faktografického materiálu. Metodika, ktorú doktorandka použila pri realizácii výskumu môže byť veľmi vhodne použiteľná aj v budúcnosti, pri uskutočňovaní podobných výskumných sledovaní. Jednoznačne konštatujem, že doktorandka splnila vytýčené ciele doktorskej dizertačnej práce.

Nové poznatky, ktoré prináša doktorská dizertačná práca:

1. Za veľmi významný považujem poznatok, že sa preukázal pozitívny vplyv realizovaného intervenčného pohybového programu na oblasť duševnú a spoločenskú u sledovaných respondentov. Došlo k pozitívnym zmenám v ich hodnotovej orientácii, zážitkovosti a sebapecpcii.
2. Realizovaný pedagogický experiment pozitívne ovplyvnil aj oblasť motorickú. U chlapcov došlo k zlepšeniu v oblasti rovnováhových schopností, ohybnosti chrbtice, pohyblivosti horných končatín, obratnosti a zručnosti. Taktiež sa zlepšila ich motorická pamäť. U dievčat skúmaného súboru došlo ešte k výraznejšiemu zlepšeniu. Štatisticky významne sa zlepšili v testoch laterálnej rovnováhy, ohybnosti a pružnosti chrbtice, pohyblivosti horných končatín, obratnosti a zručnosti.
3. Preukázal sa pozitívny vplyv vytvoreného intervenčného programu na rozvoj zdravia osôb s mentálnym postihnutím. Najmä psychomotorické cvičenia a hry a jógové cvičenia spolu s dýchacími cvičeniami prispeli k telesnej a duševnej pohode a spokojnosti respondentov.
4. Vytvorený a overený intervenčný pohybový program má široké uplatnenie v konkrétnej pedagogickej praxi s mentálne postihnutými žiakmi.

Pripomienky:

1. Pripomienku mám k realizovanému pedagogickému experimentu. Myslím si, že k ešte väčšej validite a objektívnosti získaných faktov by prospelo, ak by bol cvičebný program realizovaný minimálne dvakrát týždenne.
2. Pripomienku mám k podkapitolám 5.1 a 5.2. Chýba mi tu podrobnejší slovný komentár k jednotlivým grafom a najmä širšia diskusia. Doktorandka mala porovnať svoje výsledky s podobnými výskumami doma a v zahraničí.

Záver:

Napriek niektorým menším nedostatkom, ktoré výrazne neznižujú odbornú úroveň predloženej doktorskej dizertačnej práce, hodnotím prácu Mgr. Vlasty Kursovej pozitívne, odporúčam ju prijať k obhajobe a udeliť menovanej vedecko-akademickú hodnosť Ph.D. vo vednom odbore : Prevence, náprava a terapie zdravotní a sociální problematiky dětí, dospělých a seniorů.

V Banskej Bystrici, dňa 6.9.2007

doc.PaedDr. Pavol Bartík, PhD.
oponent

POSUDEK DISERTAČNÍ PRÁCE

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zdravotně sociální fakulta

Autorka práce: Mgr. Vlasta KURSOVÁ

Název práce: Integrace osobnosti a podpora rozvoje zdraví u mentálně postižených jedinců pomocí pohybových aktivit

Autor posudku: prof. Hana Válková, FTK UP Olomouc

Datum: 13.9.2007

Aktuálnost problematiky, společenská potřeba práce

Téma práce je aktuální, je relevantní poslání Zdravotně sociální fakulty. Má logickou strukturu, je vyvážená v teoretické části i v zohlednění těchto poznatků ve výzkumném, v podstatě experimentálním šetření. Experiment koncipovala autorka sama, čímž prokázala schopnost samostatného řešení problému, kritické práce s literaturou. Realizovaný projekt, který je podstatou práce, má i podtext humanitární.

Domnívám se však, že zastřešující název neodpovídá zcela obsahu, neboť v práci na žádném místě se neřeší „integrace osobnosti“. Práce se týká programů (intervenčního programu) podpory rozvoje zdraví. Také místo termínu „mentálně postižení jedinci“ se v odborné terminologii upřednostňuje akcent na osobu, po té na přívlastek („osoba s ...“).

Úroveň a kvalita teoretické části práce (přehled poznatků), vzhled autora do problematiky, využití databází, literárních pramenů a databází, zahraniční literatury

Textová část práce obsahuje cca 140 stran, je bohatě saturována dokumenty z průběhu výzkumu (např. seznamy zařízení, podrobné dokumenty intervenčních programů, apod.). Dle referenčního seznamu autorka pracovala s více než 120 tituly. Kapitola s přehledem poznatků k tématu v literatuře začíná logicky terminologickým vymezením a definicí zdravotního postižení. Vychází z ryze kategoriálního přístupu a bylo by vhodné zamyslet se nad faktem, zda osoby s mentálním postižením jsou skutečně osoby se zdravotním postižením (jde o klasifikaci WHO ve vztahu k realitě). Také v terminologii mentálního postižení zůstává u tradiční klasifikace z české literatury (mentální postižení – retardace, oligofrenie, demence) včetně vágních vyjádření „osoby s MP se učí pomaleji...“, jejich pohyby jsou nedokonalé..., apod.), které v podstatě nepodávají konkrétní informaci. V případě **environmentálního přístupu** (dle Sherrill, kterou autorka v referenčním seznamu uvádí) by se autorka těmto nepřesnostem vyhnula. Navíc tento přístup v praxi často implikuje zařazení dětí (osob) s mentálním postižením do daného typu zařízení či do edukativního programu. Poněkud diskutabilní je dělení „mechanismů socializace“, byť je podloženo autorskou autoritou. Současné poznatky neřadí sociální učení mezi „mechanismy“ (jako identifikace, imitace, observace se považuje za součást imitace). Sub-kapitola 2.6. „**vzdělávání**“ je vhodně zařazena, ovšem nikde není zmínka o tělesné výchově jako předmětu ať už separátního nebo jako součást RVZ (Člověk a zdraví na ZŠ spec.). Bylo by vhodné vysvětlit – **proč?** Pozitivní je taktéž zařazení dílčích shrnutí v dané části, škoda, že v některých částech (např. na str. 36, 65) od „shrnutí“ podstaty a prezentace vlastních názorů autorka sklouzla k „povídání“. Tyto sub-části měly možná být zařazeny i do obsahu.

Čtené dílčí připomínky k této části nepovažuji za stěžejní (a není třeba se ke všem vyjadřovat), snižují ovšem kvalitu celkem dobré práce.

Formulace cílů a záměrů práce

Cíle jsou vymezeny v souladu se záměrem a strategií práce, také hypotézy jsou adekvátně formulovány, odpovídají tomu, co chce být řešeno a v tomto smyslu jsou reflektovány v závěrech. Dílčí části však měly být definovány ne ve vztahu k instrumentu měření (testu), ale zjišťované schopnosti (místo stoj na jedné noze či „čapí stoj“ – statická rovnováha, atd.).

Metodika práce, využití adekvátních metod a technik zpracování (výzkumných, statistických, jiných)

Je taktéž zvolena adekvátně, v podstatě je využito předchozích šetření v oblasti MP, včetně kopie organizace (managementu) šetření v různých lokalitách. Autorka obohatila standardní design o vlastní tvorbu programu a jeho realizaci. Zde bych podtržila náročnost realizace a pre-, post- výzkumu v terénu. Přesnější popis participantů mohl být podtržen v tabulkovém přehledu, v textu se čtenář poněkud „ztrácí“. Dodržení etického kodexu u participantů s MP nestačí řešit dopisem o svolení k výzkumu, ale přinejmenším písemným svolením participantů (pokud čtou a píšou) či jejich

opatrovatelů. Podstatné však je **vysvětlit výběr zařízení**, která se výzkumu účastnila (červeně v seznamu zařízení). V případě kriteria „dobrovolnosti“ je třeba v interpretacích si uvědomit, že už faktor dobrovolnosti a zájmu se může podílet na obsahu výsledků.

Zpracování výsledků práce, interpretace výsledků, diskuse a závěry

Kapitola je nazvána „Výsledky a diskuse“. Prezentovaná forma zpracování je diskutabilní, je málo přehledná, neboť obsahuje velký graf, malou tabulku (bez uvedení počtu „n“, měřené jednotky – apod.) a 5-6 řádku deskripce, konstatování výsledku, diskuse chybí. Výsledek se tak v podstatě ztrácí. V této části „diskuse“ vůbec nemusela být v nadpise, když autorka zařadila samostatnou kapitolu Diskuse (5.3.). Z kontingenčních tabulek není jasné, o co jde (chybí bližší popis – legenda), z čeho se usuzuje na **pozitivní – negativní posun v hodnotových orientacích?** Také jsem nenalezla srovnání **s kontrolní skupinou**. Z toho vyplývá, že závěry se poněkud „rozplývají“ a u obhajoby je podstatné **podtrhnout zjištěné faktory ve vztahu k daným změnám (či ne-změnám) a jejich zdůvodnění**.

Formální zpracování práce, jazyková a stylistická úroveň, grafická úprava práce

Je evidentní, že autorka přistupovala k řešenému tématu i formálnímu zpracování s entusiasmem i pečlivostí. Přesto se nevyhnula některým formálním nepřesnostem, např. na str. 53 nemohu souhlasit s výrokem, že „psychomotorika vznikla“, neboť existuje s bio-psychiickou podstatou člověka. Vznikly programy psychomotorických intervencí apod. Tudíž nesouhlasím i s Blahutkovou (str. 58). Sub.kapitola 2.7 s názvem „Význam...“ je popis bez obsahu faktů o skutečném významu. Prosím **doplnit**, doplnit argumenty, fakty, autory.

Za velmi dobré považuji kompletaci příloh, zvláště pak detailní metodický postup v intervenčním programu. Zajímavá by byla informace, zda byla převedena nějaká zpětná informace na participanty výzkumu.

Celkové hodnocení práce, teoretický a praktický přínos práce

Oponentní posudek je nesen v kritickém tónu, dílčí připomínky nejsou zásadní a není třeba se ke všem vyjadřovat, snižují ovšem kvalitu práce. Požaduji odpovědět na připomínky vyznačené v textu **kursivou, tučně**. Celkové hodnocení práce je pozitivní, podtrhuji, že autorka zvládla „řemeslo“ výzkumného procesu s vyváženou složkou teoretického nadhledu a využití poznatků pro řešení v praxi. Přínos práce vidím v podtržení pozornosti k populaci s mentálním postižením a využití prezentovaných intervenčních programů v další obecnější praxi.

Předložená práce splňuje požadavky disertace podle Řádu DS.

Doporučuji ji k obhajobě a v případě úspěšného zvládnutí obhajoby doporučuji udělení titulu Ph.D ve smyslu platných předpisů v ČR.

podpis: Prof. Hana Válková
13.9.2007

